

УДК 316.774 (477)

Кириченко М. О.,
доктор філософії, професор кафедри
державної служби і менеджменту освіти,
член-кореспондент Академії наук вищої школи України,
перший проректор – проректор з
науково-педагогічної та навчальної роботи,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
(Київ, Україна), E-mail: kmumo@i.ua

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІДЕОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***Анотація.** Мета статті – сформуванню концепцію інформаційної культури, вивчення якої є актуальною у зв'язку з побудовою інформаційного суспільства у нашій країні та світі. Інформаційна культура слугує важливою умовою культури всього соціуму і окремої особистості, так як без неї неможливе реальне просування у напрямі інформаційного суспільства. Великої актуальності при цьому набуває розробка поняттєво-категорійного апарату ідеології інформаційного суспільства, в основі якого інформаційна людина та різноманітні компоненти інформаційної культури. **Методи дослідження** – соціоаксіолологічний та інформаціологічний, що дозволяють дослідити інформаційну культуру як новий напрям, що виникає під впливом прогресу електронних інформаційних технологій. **Наукова новизна** дослідження в тому, що ідеологія інформаційного суспільства є складовою сучасного глобалізованого процесу, без врахування проблем якого неможливо оцінити наслідки глобалізації. **Результат дослідження** – сформовано концепцію інформаційної культури як фактор підвищення ефективності ідеології інформаційного суспільства в умовах глобалізації. Вивчення впливу нових інформаційних технологій впливає на рівень інформаційної культури особистості, що сприяє вирішенню проблем інформатизації суспільства та переходу на новий рівень його розвитку.*

***Ключові слова:** інформаційне суспільство, ідеологія інформаційного суспільства, електронна культура, електронна наука, національна інформаційна інфраструктура*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Інформаційна культура слугує важливою умовою формування інформаційних поведінських патернів індивіда через посередництво менталактів-мотивів-психостанів суб'єктів в інформаційному соціумі, без яких неможливе просування людини у напрямі інформаційного суспільства та культурогенезису цивілізації. Великої актуальності при цьому набуває розробка різноманітних компонентів інформаційної культури, зокрема характери, нориви, юриспруденція, науки, розвиток інновацій, а також діяльність суб'єктів у цьому напрямку. Інформаційну культуру слід експлікувати як соціальний феномен, що сформувався у констеляції з феноменами-факторами людини-виробництва-побуту-проведення вільного часу в інтеграції з пізнанням соціогуманітарних дисциплін, теорій, концепцій, парадигм. Інформаційна культура включає проблематику самовдосконалення особистості, удосконалення мовленнєвих матриць, забезпечення емпіричних досліджень засад економіки Інтернету. Використання переваг цієї відносно порожнини відповідних досліджень, ідеології інформаційного суспільства зазвичай набуває актуальності в періоди швидких соціальних змін у контексті взаємодії людини з інформаційним середовищем. Упровадження комп'ютеризованих інформаційних технологій і, зокрема, Інтернету, потребує формування інформаційної культури, так як інформаційна культура є основою підвищення ефективності інформаційного соціуму [1, с. 13–24].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання

даної проблеми, на яку спираються автори

У статті здійснена критична рецепція концептуальних ідей про ідеологію інформаційного суспільства, зокрема наочна увага приділена аналізу робіт, у яких розглянуто цінності інформації, знання, культури, що є квінтесенцією інформаційного суспільства. Ці проблеми висвітлені у роботах Р. Абдєєва, В. Воронкової, О. Дзьобаня, Д. Дубова, В. Даніл'яна, М. Кастельса, О. Кивлюк, А. Лазаревича, М. Ожевана, О. Пунченка, О. Сосніна.

Мета наукового дослідження – сформувати концепцію інформаційної культури, вивчення якої є актуальною у зв'язку з побудовою інформаційного суспільства у нашій країні та світі.

Методологія дослідження – соціоаксіологічний та інформаціологічний, що дозволяють дослідити інформаційну культуру як напрямок, що виникає під впливом прогресу електронних інформаційних технологій. В основі даного дослідження також соціокультурний підхід, що визначає культуру як широкоекстраполяційний комплекс соціофеноменів та соціофакторів інформаційного суспільства, що репрезентують результати і модуси функціонування та еволюції інформаційного суспільства у констеляції таких його елементів – політика, економіка, соціальна сфера з акцентом на їх соціокультурний розвиток, що сприяють виявленню всіх сторін потенціалу інформаційного суспільства [2, с. 487–492]. Соціально-філософський аналіз засвідчує культурний вплив на розвиток всіх складових компонентів інформаційного суспільства – соціальних, культурних, політичних, економічних. Нами також проголошується людиноцентричний вимір, що включає: 1) побудова суспільства пожиттєвого навчання; 2) підключення людей до нових послуг; 3) включення людей у процеси прийняття рішень та можливість аналізувати проблеми, маючи відкритий доступ до інформації; 4) укріплення навичок менеджменту у сфері ІКТ, якими повинні володіти всі працівники; 5) влада повинна стимулювати попит на ІКТ і сприяти інноваціям у компаніях; 6) надія на зміни в культурі заради партнерства держав, бізнесу і громадянського суспільства. Конкурентоспроможними стають ті країни, регіони і міста, які стали упроваджувати ІКТ для підвищення розвитку економіки, соціальної сфери, культури, освітньої культури інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності [3, с. 225–232].

Обговорення проблеми

Культура (culture) – це консолідаційність об'єктів, предметів, моделей, абрисів, парадигм, еталонів матеріального і духовного життя суспільства, максимум поведінських патернів, норми, способи, прийоми людської діяльності, що відображають певний рівень історичного розвитку суспільства і людини, втіленої у предметних, матеріальних носіях, що передаються наступним поколінням. Культурне середовище, в якому формується інформаційна культура суспільства та людини, представляє собою сукупність ідей-смислів-орієнтирів виховання, гуманізму, просвітництва, що сприяють сприйняттю цінностей, смаків, правил і норм інформаційної культури різних груп суспільства в глобальному інформаційному суспільстві. Саме тому сьогодні потрібна якісно нова інформаційна культура (також і освіта), формування якої розпочалося з 1995 пр. з ініціативи США групою розвинутих країн.

Згідно з гіпотезою дослідження, глобальна інформаційна інфраструктура повинна представляти інформаційно-комунікативний арсенал мультизнакових засобів, що включає процеси інформатизації через телебачення і радіосповіщення, супутникові системи та мобільні комунікації, що в цілому базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях, об'єднаних в єдину глобальну систему; це процес обміну мультисигналами-мультикодами в ракурсах автоматизованих інформаційних засобів, що сприяють формуванню інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи та взаємодії [4, с. 266-278].

Питання про підвищення ролі інформаційної культури, яка слугує основою

ідеології інформаційного суспільства в умовах глобалізації, свідчить про те, що сьогодні формується нове покоління Всесвітньої павутини, яка слугує можливістю підтримки нової інформації і доступу до неї на семантичному рівні, перенесенням основного навантаження з обробки інформації з людини на засоби інформаційно-комунікаційних технологій. У цьому плані основою Веб 2.0 є комплекс стандартів XML, що є технологічною основою інформаційної культури. Питання про підвищення ролі інформаційної культури, яка слугує основою ідеології інформаційного суспільства в умовах глобалізації, виходить з того, що сьогодні формується нове покоління Всесвітньої павутини, головним чином, можливістю підтримки інформації і доступу до неї на семантичному рівні, перенесенням основного навантаження з обробки інформації з людини на засоби інформаційно-комунікаційних технологій. В основі інформаційно-комунікаційного менеджменту основою Веб 2.0 слугує комплекс стандартів XML [5, с. 208–217].

Саме глобалізація представляє собою процес економічної, політичної та культурної інтеграції і уніфікації, що й потребує утвердження ідеології та культури інформаційного суспільства. Прихильники цього процесу роблять акцент на можливостях подальшого прогресу при умові розвитку глобального інформаційного суспільства, а опоненти попереджають про загрози глобалізації для культурних спільнот та їх традицій.

Інформаційна культура включає ряд складових. Не випадково останнім часом з'явився термін «електронна культура», що означає сферу життєдіяльності, пов'язану з використанням інформаційно-комунікативних технологій у сфері культури [6, с. 4–13]. До сфери електронної культури відносяться електронні версії об'єктів культурної спадковості: в образотворчому мистецтві, в перформативних мистецтвах (музика, театр, танець тощо), у нерухомому культурному спадку (архітектура, культурний ландшафт), кіно, телебачення. Електронна культура включає такі твори, що першопочатково створювалися в електронній формі – твори електронного мистецтва, до сфери електронної культури відносяться також електронні бібліотеки, музеї, архіви, і передаються за допомогою ІКТ чи медіа-технологій, як відео, комп'ютерні чи мультимедійні технології.

Ми виокремлюємо і такий компонент інформаційної культури, як **електронна наука**, що представляє собою сферу використання ІКТ у наукових дослідженнях. Електронна наука забезпечує глобальну співпрацю представників дослідницького товариства з різних дисциплін, науку, що розвивається в лабораторіях, організаціях і країнах, залучає до них географічно неоднорідні ресурси – наукові інструменти, бази даних та інші джерела інформаційних ресурсів, спонсорів, програмних засобів, мережевих ресурсів. Завдяки використанню ІКТ у науці створюються нові технології проведення досліджень і нові інструментальні засоби дослідницької роботи. Комп'ютерні моделі досліджуваних явищ і процесів, електронні бібліотеки, системи інтеграції даних та інше складають інструментальний арсенал електронної науки, що є основою формування інформаційної культури.

Формування концепції культури інформаційного суспільства та його вплив на створення ідеології, що обслуговує це суспільство, потребує формування *національної інформаційної інфраструктури*, що представляє собою реалізацію політики України, яка забезпечує створення швидкодоступної взаємодії можливих державних і приватних мереж (Інтернет, кабельні мережі, телефон), програмних та апаратних засобів з метою надання кінцевим користувачам доступу до інформації. Розвитку потребують також сучасні мультимедіа, що включають різні сполучення матриць графічних, аудіо-, відео- та текстових компонентів, та культивування середовища, направлено на отримання мультимедійного істинно-достовірного знання та культивування узагальненої інформації, що являє собою перетворення інформації приватних подій чи фактів в агреговану інформацію більш високого рівня, для якої приватна сукупність інформації є формою цілокупності [7].

Безперечно, у цьому просторі виникає і мережева культура як різновид інформаційної, в основі якої діяльність мережевих організацій, які використовують в управлінні виробництвом і в бізнесі мережеві комунікації між учасниками мережевої спільноти, відношення і технології, що забезпечують підключення до них та їх використання. Мережеве середовище – це середовище, в якому можуть контактувати будь-які компанії чи організації відносно сумісної роботи, торгівлі, обміну ідеями чи ноу-хау, або для будь-яких інших цілей. Мережі як сукупність комп'ютерів та інших облаштувань, пов'язані таким чином, щоб користувачі могли сумісним чином використовувати програмні та технічні засоби, ресурси даних, а також обмінюватися повідомленнями один з одним.. В результаті мережевого спілкування по різних лініях і каналах формується мережеве суспільство, що базується на моделях-субмоделях інформаційних взаємодій, що відтворюються в диференціально-онтологічних сферах соціуму-держави. В результаті мережевого спілкування формується інтернет-економіка, що представляє собою економіку, яка характеризується сильно взаємопов'язаною структурою агентів інноваційної діяльності [8].

Культура інформаційного суспільства є складовою глобалізованого процесу, без врахування проблем якого неможливо оцінити наслідки глобалізації. Культура інформаційного суспільства вимагає на високому рівні володіти званнями та вміннями, інформаційними компетентностями, необхідними для створення, пошуку, надання та розповсюдження інформації з використанням засобів обчислювальної техніки, Інтернету та інших інформаційно-комунікаційних технологій.

Результат дослідження – сформовано концепцію інформаційної культури як фактора підвищення ефективності ідеології інформаційного суспільства в умовах глобалізації. Вивчення впливу ідеології інформаційного суспільства сприяє вирішенню проблем інформатизації суспільства та переходу на новий рівень його розвитку. Концепція інформаційної культури як фактора підвищення ефективності ідеології інформаційного суспільства включає сукупність ідей, поглядів, цінностей, уявлень, парадигм інформаційної людини, яка прагне працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями, адаптована до життя в інформаційному соціумі. Концепція ідеології інформаційної культури базується на процесі інтенсифікації виробництва і розповсюдження знань, що базуються на використанні ІКТ.

Концепція ідеології інформаційного суспільства безпосередньо пов'язана з інформмоделями широкомасштабного застосування генерації найновіших ЕОМ для вирішення проблем інформаційного суспільства. Ідеологія інформаційного суспільства – це цінності сучасної ролі інформації у житті суспільства, зростання частки ІКТ, що імпліковані у валовому національному продукті, інформаційно-комунікаційній взаємодії людей, доступу до інформтехнологій, інформмодифікацій, що виступають ефективною апробацією ЕОМ в усіх сферах континууму соціуму-держави.

Саме ідеологія інформаційного суспільства, баується на інформаційній культурі, яка досліджує мультиінформаційні символи-знаки, за допомогою яких можна отримати новачійні інформмоделі, що дозволять функціонально виконувати дії, які потребують переосмислення інформації для вирішення проблем та модернізації сучасного соціуму.

БІБЛОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Воронкова В. Г., Соснін О. В. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.], 2015, № 60, С. 13 – 24.
2. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Сучасна геокультура як соціокультурний феномен культурної глобалізації // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.], 2013, Вип. 72, С. 487–492.
3. Кивлюк О. П. Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної

академії: [зб.наук.пр.], 2016, випуск № 67, С. 225–232.

4. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Інформаційно-комунікативне суспільство як різновид складної соціальної системи і взаємодії // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.], 2016, випуск №66, С. 266–278.

5. Мельник В. В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, задачі, основні напрями розвитку // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.], 2014, випуск №56, С. 208–217.

6. Пожуєв В. І. Осмислення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.], 2010, випуск № 42, С. 4–13.

7. Ethicalcodeof Information society. 36 general conference of UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002126/212696e.pdf> (Accessed 4.09.2017)

8. Старжинский В. П., Цепкало В. В. На пути к обществу инноваций. – Минск: РИВШ, 2016. – 446 с.

REFERENCES:

1. Voronkova V. H., Sosnin O. V. Formuvannia informatsiinoho suspilstva v Ukraini: vyklyk chy potreba chasu? [The formation of information society in Ukraine: challenge or need time?] // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: [zb.nauk.pr.], 2015, № 60, S. 13 – 24.

2. Voronkova V. H., Nikitenko V. O. Suchasna heokultura yak sotsiokulturnyi fenomen kulturnoi hlobalizatsii [Modern geoculture as a sociocultural phenomenon of cultural globalization] // Hileia: naukovyi visnyk: [zb. nauk.pr.], 2013, Vyp. 72, S. 487–492.

3. Kyvliuk O. P. Osvitnia kultura informatsiinoho suspilstva v konteksti hlobalizatsiinoini realnosti [Educational culture of the information society in the context of the globalization of reality] // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: [zb.nauk.pr.], 2016, vypusk № 67, S. 225–232.

4. Maksymeniuk M. Yu., Nikitenko V. O. Informatsiino-komunikatyvne suspilstvo yak riznovyd skladnoi sotsialnoi systemy i vzaemodii [Information and communication society as a kind of complex systems and social interaction] // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: [zb.nauk.pr.], 2016, vypusk №66, S. 266–278.

5. Melnyk V. V. Formuvannia kontseptsii informatsiinoho menedzhmentu: sutnist, zadachi, osnovni napriamy rozvytku [The concept of Forming of information management: essence, objectives, main directions of development] // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: [zb.nauk.pr.], 2014, vypusk №56, S. 208–217.

6. Pozhuiev V. I. Osmyslennia mistsia i roli informatsii u suchasnomu suspilstvi [Understanding of the role and place of information in modern society] // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: [zb.nauk.pr.], 2010, vypusk № 42, S. 4–13.

7. Ethicalcodeof Information society. 36 general conference of UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002126/212696e.pdf> (Accessed 4.09.2017)

8. Starzhinskiy V. P., Tsepka V. V. Na puti k obshchestvu innovatsiy [Towards a society of innovation]. – Minsk: RIVSh, 2016. – 446 s.

Кириченко Н. А., доктор философии, профессор кафедры государственной службы и менеджмента образования, член-корреспондент Академии наук высшего образования, первый проректор – проректор с научно-педагогической и учебной работы, ГВУЗ «Университет менеджмента образования» НАПН Украины (Киев, Украина), E-mail: ktumto@i.ua-9140

Информационная культура как фактор повышения эффективности идеологии информационного общества в условиях глобализации

Анотация. Цель статьи – сформировать концепцию информационной культуры, изучение которой есть актуальной в связи со строительством информационного общества в нашей стране и мире. Информационная культура служит важным условием культуры всего социума и отдельной личности, так как без нее невозможно реальное продвижение в направлении информационного общества. Большую актуальность при этом приобретает разработка понятийно-категориального аппарата идеологии информационного общества, в основе которого информационный человек и разнообразные компоненты информационной культуры. Методы исследования – социоаксиологический и информациологический, которые позволяют исследовать информационную культуру

как новое направление, которое возникает под влиянием прогресса электронных информационных технологий. Научная новизна исследования в том, что идеология информационного общества есть составной частью современного глобализованного процесса, без учета проблем которого невозможно оценить последствия глобализации. Результат исследования – сформирована концепция информационной культуры как фактора повышения эффективности идеологии информационного общества в условиях глобализации. Изучение влияния новых информационных технологий влияет на уровень информационной культуры личности, которая содействует решению проблем информатизации общества и перехода на новый уровень ее развития.

Ключевые слова: информационное общество, идеология информационного общества, электронная культура, электронная наука, национальная информационная инфраструктура

Kyrychenko M., Doctor philosophy, Professor, State Higher Educational Institution «University of Educational Management» of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine), E-mail: kmumo@i.ua

The information culture as a factor of increasing the ideology of information society effectiveness in the context of globalization

Abstract. *This paper explores the contours of the on-going process of globalization, including formation the concept of an information culture, its alternative and contending perspectives. It also comments on its impact on society, the state, and the economy. Throughout this paper, there is an underlying focus on the impact of globalization on knowledge, education and learning and the promises and challenges of the Global Information Society to meet the increasing needs and demands of the world's citizens. In this case, the foundational role of the conceptual apparatus development becomes more relevant in the ideology of the information society based on the informational individual and information culture components. Socio-axiological and informational research methods allows to explore the information culture as a new direction that occurs under the influence of electronic information technologies progress. An integral part of the modern global information process is the Ideology of the information society with take into account the problems that helps to evaluate the effects of globalization leads in the scientific novelty of the research. The concept of information culture as an increasing factor of ideology of the information society's effectiveness is formed in the context of globalization space. Analyzed the impact of the new information technologies on the level of individual's information culture through the decisive contribution to the transition to sustainable development of Society Informatization.*

Keywords: information society, the ideology of the information society, e-culture, e-science, the national information infrastructure

УДК 1(091) (141.113/119)

Данканич А. С.,

кандидат философских наук, доцент кафедры философии,
Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара
(Украина, Днепро), artem_dankanich@yahoo.com

ПАУЛЬ ТИЛЛИХ И НЕМЕЦКАЯ КЛАССИЧЕСКАЯ ФИЛОСОФИЯ

Аннотация. Широко известно, что Пауль Тиллих зависел от немецкой классической философии. Он испытывал особый интерес в философии И. Канта, Й. Фихте, Ф. Шеллинга и Г. Гегеля. Согласно Паулю Тиллиху, он почерпнул у Канта понимание того, что человеческий разум ограничен категориями времени и пространства, причинности и субстанции, что не позволяет выйти за их пределы. По этой причине, философии Канта внесла свой вклад в тиллиховское понимание экзистенциализма. Философия Й. Фихте – это источник философии и методологии Тиллиха. Философия позднего Ф. Шеллинга – это еще один источник его экзистенциальной философии. Философия Г. Гегеля – это исток и форма для его философско-теологической системы. Во всех отношениях, все представители немецкой классической философии оказали значительное влияние на философию Пауля Тиллиха.

Ключевые слова: немецкая классическая философия, учение, влияние, источник.